№ 85 Ausgabe A.

HOMAN

№ 85 (177) Hod II. Wilnia. 23 kastryčnika 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Cena z pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś
wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.
Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

TEŁEHRAMY.

22 kastryčnika.

Zachodsi teater.

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi artyleryjskaja bitwa miž lesam Hutholct i kanałam Komin-Ipr dajšła da barabannaho ahnia i trywała ŭwieś dzień da wiečara. Siahońnia ranicaj pačalisia anhlicka francuskije šturmy miž Draejbank i Pelkapel.

Front niamieckaho Naślednika: Artyleryjskaja bitwa miž dalinaj Ajjet i Bre trywała ŭwieś dzień i ŭ nacy. Silny ahoń byŭ takže pry Šmen de Dam, u Šampani i na Maasie.

Učora zbity 12 samalotoŭ i 1 prywiazny latučy šar.

Uschodni teatr.

Uwieś ostraŭ Dago ŭ našych rukach. Uziato bolš za 1200 pałonnych, niekolki harmat i wialikije zapasy. Hetak za 9 dzion armija i flot zaniali Ezel, Moon i Dago—klučy da ŭschodniaj čaści Baltyckaho mora.

Makiedonski front: U dalinie Skomba my adabrali u francuzoŭ niekolki wiaršyn i dzieržali ich proci silnych kontr-atak. La darohi Monastyr-Rezna i naabapoł Wardaru—silnu ahoń.

PIECIARBURH. P.T.A. apawieščaje:

Spaŭnicielny kamitet rady rab. i sałd. wybraŭ b. ministra pracy, Skobielowa, za predstaŭnika rasiejskaj demokracii na konferenciju sajužnikoŭ u Paryžy i apracawaŭ dla jaho hetkije damahańnia ab miry:

1. Ačystka niamieckim wojskam Rasiei, aŭtonomija Litwy, Polščy i Łatyšskaj ziamli.

2. Aŭtonomija tureckaj Armenii.

3. Razwiazka pytańnia ab Elzas-Lotarynhii zusim swabodnaj padačej hałasoŭ. narodam.

4. Adbudowa Belhii i zwarot strat z internacyonalnaho funduša.

5. Adbudowa Serbii i Čornahoryi. Pry hetym Serbija atrymaje swychad da Adryatyčnaho mora. Aŭtonomija Bosnii i Hercegowiny.

6. Spornyje ziemli na Bałkanach atrymajuć dačesnuju aŭtonomiju — da ŭsienarodnaho hałasawańnia.

7. Rumynija adbudoŭwajecca ŭ starych miežach i daje Dobrudžaj aŭtonomiju, a žydom — poŭnyje prawy.

8. Aŭtanomija italjanskich ziamiel u Aŭstryi da hałasawańnie.

9. Zwarot Niameččynie ŭsich jaje kołonij.

10. Adbudowu Persii i Hrecii.

Dalej rada žadaje neutralizacii ŭsich praliwoŭ i kanałoŭ Sueckaho i Panamskaho, zračeńnia wajujučymi kontrybucii i tarhowaj wajny. Mirny kongrest budzie składacca z deputatoŭ ad narodnych predstaŭnictw.

Ŭwaha Red.: Rada rab. i sałd. u Pieciarburzi, staŭlajučy swaje warunki, samo saboj. mieŭ na meci tolki karyść Rasei, katoraja nie tracić ničoha i daje tolki aŭtonomiju Polščy, Litwie i Łatyšskim ziemlam.

PIECIARBURH. U apośnj ćećwier na Niewskim praspekci adbylisia demonstracii, na katorych byli pramowy proci uradu i Anhlii.

RYM. U perlamenci Kapera zajawiŭ, što razruchi ŭ Tyrynie uznialisia s pryčyny žadańnia šybka dajšci kanca wajny.

LONDON (W.T.B. Reŭter). 20. X. U časi nalotu učora zabity 27 esob, ranieny 53.

BERLIN. (W.T.B). U Siarodzemnym mory iznoŭ zatopleny 2 parachody i 3 parušniki jomkaściu razam 46.000 tonn.

Peŭnyje wiedamaści ab niamieckaj wajennaj pazyce.

I. Peŭnaść wajennych pazyk.

Ab hetym nidaŭna na adnej naradzi stats-sekretar impierskaho skarbu, hr. v. Redern, zajawiŭ:

Pazyki zabaspiečeny **formalna** słowam uradu i Reichstagu, niazłomnaj wolaj abodwych być sprawiadliwymi dla tych, chto pamoh Baćkaŭščynie ŭ ciažkije časy; **materjalna** jany zabaspiečeny tym, što staić za imi: rabotnaj i padatkowaj siłaj ŭsiaho niamieckaho narodu.

II. Wajennyje pazyki i pytańnie ab padatkach.

1. Ab hetym haworyć maršałak dyrekcii impierskaho banku, d-r Havenstein:

Nierazumna warjackaja zajawa, bytcym u budučym dzieržawa nałožyć na padpisčykoŭ na wajennuju pazyku specyalny padatak; bolš praŭdziwa dumka nałažyć, jak štraf, nadzwyčajny i čiažki padatak na tych, što u pryhodzi nie pamahli Baćkaŭščynie i nie padpisalisia na pazyku, majučy mahčymaść.

2. Stats-Sekretar impierskaho skarbu asabliwa adznačywaŭ finansowuju karyść dla padpisčykoŭ, katoryje, jak wiadoma, mohuć apłačywać wajennyje padatki pazykaj; 5% wajennyje pazyčkowyje kwity (a takže zapisy ŭ daŭhawuju knihu) prynimajucca pa nominalnaj canie, 4½% oblihacii skarbu 1, 2, 4 i 5 wajennych pazyk prynimajucca pa 96,50, značyć, pa canie na 1½% wyšejšaj, a 6 i 7—pa 100%, značyć, na 2% darožej, čym jany kaštawali padpisčyku.

Kab padpisčykam siomaj wajennaj pazyki ŭžo ciapier dać mahčymaść karystać z hetych lhot pry apłacie padatkoŭ, za płatu prynimajucca i tymčasowyje kwity.

3. Dalej Stats-Sekretar impierskaho skarbu dadaŭ:

«Upraŭleńnie finansami pastarajecca zachawać hety sposab apłaty i dla druhich padatkoŭ paśla wajny, kab hetym pamahčy, z adnaho boku, likwidacii pazyk, z druhoha boku—padtrymać ich kurs.»

Z žyćcia u Rasiei.

Ukraincy.

Doŭhi čas ukraincy wiali marudnuju rabotu nad uświadamleńniem, pracujučy ŭ hurtkoch, tawarystwach „Просьвітах". Doŭhi čas ukrainskaja moładź i naahuł intelihencija i rabotniki pracawali ciškom, chawajučysia ad paliciejskaho woka, bo inakš arešt, wysyłka, Sybir.

Ale woś pryšła rewolucija, i ukraincy padnialisia ŭsie i zažadali „swajej siły, swajej woli".

I nia tolki na samaj Ukrainie ad Čarnihawa i da Jekacierynadara i ad raki Pruta da miesta Bałašowa Sarat. hub., ale pa ŭsiej Rasiei, dzie tolki było ukrainskaje wojska, pačuŭsia mahučy hołas synoŭ Ukrainy.

A hołas hety byŭ: «Aŭtanomija Ukrainy ŭ Rasiejskaj federacyjnaj demokratyčnaj respublicy». Nia tolki aŭtanomija adnaje Ukrainy, jak heta dabiwalisia palaki u rasiejcaŭ aŭtanomii Polščy, pakul nie aśmielilisia paprasić niežaležnaść, nie: aŭtanomija Ukrainy, ale razam i aŭtanomija ŭsich narodaŭ biełarusaŭ, litwinoŭ, łatyšoŭ, estoncoŭ, armian, hruzin i inš. i hetyje wolnyje, aŭtanomnyje narody robiać chaŭrus hasudarstw — federacyjnuju respuliku.

U hetym wyjawiłasia wieličynia dušy i rozum narodu. Bo nie manoj, padłyhiwańniem i torham nad ciełam i dušoj druhich narodaŭ zachacieli ukraincy dastać sabie wolu. Z druhoi ha boku, što značyć aŭtanomija adnaho narodu, kali druhije narody astaŭnucca ŭ niawoli, kali astaniecca toj samy centralizm, što hetulki ŭžo razoŭ taptaŭ wolu narodaŭ? Ci nia zrobiŭ by hety centralizm kali-niebudź z nowaj aŭtanomijej taho, što zrobiŭ z daŭnaj ukrainskaj aŭtanomijej, katoraj świedkaj astaŭsia tolki dakument Pierejasłaŭskaj umowy?

Sercam usich žadańnioŭ ukrainskich stałasia Ukrainskaja Centralnaja Rada, ŭ katoruju uwajšli predstaŭniki ad roznych hrup ukrainskaho narodu. Spačatku staršynioŭ Centralnaj Rady byŭ praf. Hrušeŭski, a paśla ukrainski s-d. Winničenko wialiki ukrainski piśmiennik, katoraho twory pierekładzieny na druhije mowy i miž inšym na rasiejskuju mowu.

S samaho pačatku ukraincy pastanawili mieć swajo wojska. Spierša byŭ arhanizowany połk s samachwotnikoŭ ukraincoŭ, a chutka paśla hetaho pačali z ahulnych pałkoŭ wyłučacca ukraincy i arhanizawać ukrainskije pałki.

Pieršym, katoramu pryšłosia wydieržać chodańnie (baraćbu) z maskoŭcami, byŭ połk imieni hetmana Bohdana Chmielnickaho. Jon paŭstaŭ z sałdatoŭ i aficeroŭ, katoryje samadumam pakinuli rasiejskaje wojsko, kab arhanizawać swajo, ukrainskaje. Usio načalstwo ŭ im wybarnaje, staršynicj pałka pałk: Kapkan.

U chutkim časie ukraincy dabilisia, što tymčasowy urad aficyalna pazwoliŭ orhanizawać u tyłu ukrainskaje wojska. Dla papaŭnieńnia ukrainskimi pałkami naznačeny na pazycii 3 korpusy katoryje i stali zwacca ukrainskimi. Adnak i pašla aficyalnaho pazwaleńnia rasiejcy robiać roznyje pieraškody utwareńniu ukrainskaho wojska. Naprykład, nowawypuščenych aficeraŭ ukraincoŭ nia hledziačy na ich prośby, nie naznačajuć na ukrainu, starajucca nie dapuścić; kab harnizon jakoha niebudź miesta na Ukrainie byŭ ukrainski i h p. Heta apošniaje wielmi paškodziło pry wybarach u miestowyje dumy, bo wybirajuć u miest. dumu i ŭsie sałdaty harnizonu. Rasiejcy pačynajučy ad kadetaŭ i kančajučy s-d. u hazetach i ŭsiudy padniali celuju wajnu proci ukraincoŭ i ich wojska.

Kali ŭžo wyrażliwa była wykazana wola ukrainskaho narodu być aŭtanomnym, Ukrainskaja Centr. Rada pasłała deputaciju da časowaho ŭradu z žadańniem, kab prynamsi u pryncypie była pryznana aŭtanomija Ukrainy. Ale časowy rasiejski urad adkazaŭ, što jon jašče nia wyrabiŭ pahladu na ukrainskuju sprawu i što ŭsio heta razhladzić ustanoŭčaja zbornia.

U toj samy čas, jak deputacyja Centr. Rady wiarnułasia s Pieciarburhu, u Kijewi byŭ usieukrainski zjezd sielan. Winčenko zrobiŭ dakład. Na zjeździ uzniałasia bura; sielanie pahatoŭ razdraźnieny byli jašče zabaronaj Kierenskaim ukrainskaho wajennaho źjezdu, u toj samy čas, kali palakam wajenny źjezd byŭ pazwoleny.

Nia hledziačy na zabaronu Kierenskaho zjechalisia u Kiewi predstaŭniki ad 2-och miljonaŭ wajennych ukraincoŭ. I woś usieukrainskije sielanski i wajenny źjezdy i U. C. R. pastanawili abwiaścić aŭtanomiju Ukrainy i parwać s časowym uradam. Pa Kijewu pajšli biezkaniečnyje zborni i latučyje mitynhi, ŭsio zakipieła... Chtoś pazwaniŭ u sabory św. Sofii. Aratary wykazywali, što heta św. Sofija kliče sałdat baranić Ukrainu. Sałdaty zbirajucca la saboru św. Sofii i dajuć prysiahu baranić Ukrainu i C. R.

Tut że świaščeniki ŭ haračych mowach sławami „Daŭno nie blisčeli kazackije šaški!“ błahasłaŭlajuć kazakoŭ—ukrainskich sałdat na chodańnie sa złośnikami ich baćkaŭščyny.

„Pamrom za Ukrainy, [dawoli nam maskoŭskaj niawoli!“

Spomnilisia časy Bohdana Chmielnickaho... Ukr. Centr. Rada wydała uniwesał da ukrainskaho narodu, abwieščajučy Ukrainu aŭtanomnaj.

Uniwersał pačali pryznawać adno za adnym ziemstwy na Ukrainie.

Pałtaŭskaje huberskaje ziemstwo usimi hałasami, aprača hr. Kapnista i kniazia Kočubieja, pryznało Ukr. Centr. Radu wyšejšaj ŭłaściu na Ukrainie i wydało C. R. na jaje patreby 200.000 rubloŭ.

Hetkim paradkam znosiny s časowym uradam byli pierierwany na wialikšaj čaści Ukrainy.

Ukrainskije sielanie pierestali dawać chleb dla rasiejskaj armii.

(dalej budzie).

Pa darozie.

U minuŭšaje leta na našych haścincach i bakawych darożkach často prychodziłosia mnie spatykać nowy typ padarožnaho.

Bosy, ŭ kurtačce z matčynaj spadnicy abo astatkoŭ jakojšć baćkaŭskaj opratki, u karotkich portačkach, z miašočkam na plečach śmieła jšoŭ chłopiec hadoŭ 10—7, a bywali i małodšyje. Ahulny wyhlad i rasłaropny pahlad jasnych wačej świedčyli, što heta dzicia miestowaje. Dzicia, idučy z miesta, mieło s saboj pustuju torbačku, a wiertajučysia da miesta niasło na śpinie ŭ torbie poŭ puda, a mo' i bolš roznaj spažyŭnaści: chleba, bulby, blinoŭ, časam nawat i syra.

Ab adnym takim spatkańni chaču ja tut raskazać.

Adzin raz, idučy ŭ Wilniu, prysieŭ ja na kamieniu la haścinca, až jakraz pabačyŭ išoŭšaho ściežkaju z blizka wioski jakohaś chłopčyka. Wyjšaŭšy na haściniec, mały padarožny pawiarnuŭ u staranu Wilni. Nam pa darozie —padumaŭ ja i ŭcie šyŭsia, što apošniuju milu skarataju hutarkaj z maim darožnym tawaryšam.

—Ty skul? — pačaŭ ja.

—Ja z Wilni, — adkazaŭ sprytna chłopčyk. — Ciapier idu z wioski S.

—Čaho-ž ty tam chadziŭ? — pytaŭsia ja dalej.

Dzicia hlanuło na mianie, bytcym zdziwawaŭšysia trochi, što ab tym pytajusia.

—Ja chadziŭ «prasić».

Ciapier ja hlanuŭ na chłapca: pabačyŭ na śpinie poŭnuju torbu, łatanuju miestowuju opratku i sciamiŭ: sa mnoj išoŭ mały žebrak.

—A ty nie baišsia adzin chadzić tak daloka? — spytaŭsia ja.

Dzicia ŭsmiachnułosia:

—Jakojež heta daloka! Mili nia budzie!

—Kolki-ž tabie hadoŭ?

—Mnie ŭžo siem dadoŭ. Niedaŭna pačaŭsia wośmy.

—Baćkoŭ maješ?

—Maju. Maju siastru i brata.

Z dalejšaj hutarki ja dawiedaŭsia: siestra, śmat staršaja za jaho (jej užo 15 hadoŭ), chadziła šyć da jakojś majsterni, — ciapier nie maje raboty i siadzić ŭ chaci; małodšy brat (6 hadoŭ) chadziŭ z im razam „prasić“, dy kaliś za piać mil ad Wilni paswaryŭsia za kawałak syra, kinuŭ jaho i pajšoŭ adzin.

Hutarka heta mianie pačynała ŭsio bolš cikawić. Ja pytaŭsia:

—Jakže-ž ty prosiš? što ty haworyš, jak wojdzieš u chatu?

Chłopiec adkazywaŭ achwoča:

—Ničoha, — kaže — wojdu, znimu šapku, pieražehnajusia i hawaru paciery. U inšaj chaci nie daduć skončyć, kažuć: «idzi, idzi! ničoha nimal», a ŭ inšaj — jak skonču paciery—dajuć: dzie kawałaček chleba, dzie bulby, dzie blin, abo kapiejku, časam kawałaček syra... Jak prydu, kali jaduć abied abo wiačeru, to i nakormiać...

—Daŭno-ž ty ŭžo chodziš prasić?

—A woś u hetym letku, jak ciopła zrabiłosia...

—A nie bajaŭsia pieršy raz iści z miesta?

— Čaho bajacca! spačatku chadziŭ blizka, paśla dalej...

I woś — hetaje dzicia, katoramu treba było-b ješče sidzieć «kala matčynaj spadnicy», katoramu ješče zarana znajomicca s ciažkimi žyćciowymi warunkami stwareńnia, kinutaho miž čužych ludziej, — hetaje dzicia wychodzić z rodnaj chaty, idzie ad wioski da wioski, žywicca tym, što daduć ludzi dobryje, zbiraj u swaju torbačku pa bulbinie dy pa kawałku chleba, bywaje časam u padarožy para tydnioŭ, načujučy dzie ŭ chaci na ławi, nie raz sidzić u lesi pad kustočkam, čekajučy, pakul scichnie z daždžom bura, — i wiertajecca damoŭ, prynosiučy ješče baćkam swai zapasy. Nia tolki pad Wilniaj moj padarožny znaje kožnu wiosku, kožnu chatu: jon u hetym letku ŭžo wałačyŭsia wa ŭsie kancy Trockaho pawietu, jon byŭ ŭžo až pad Koŭnaj, hdzie nawat nawučyŭsia trochi hawaryć pa litoŭsku.

Sonce chiliłosia za niebaschił, kidajučy swai pramieńni na bliščeŭšyje ŭžo pierad nami wiarchi carkwiej i kaściołaŭ. Ja paščupaŭ chłopčykawu torbačku spytaŭsia:

— Što-ž? Chwacić wam hetaho na wiačeru?

— Dy nie: heta na zaŭtra na śniedańnie. Na wiačeru musić ŭžo prynios moj brat...

Paśla, hledziučy na raskinutyje pa niebi chmurki, skazaŭ, bytcym čekajučy ad ich rady:

— Zaŭtra musić treba budzie pajści pad Troki, ci što?

Siemja majho darožnaho tawaryša žyła na pradmieści Wilni. My razwitalisia, i ja chutka straciŭ jaho z wačej na niebrukawanym z dzierewianymi biednymi domikami zawułku.

Idučy adzin pa trotuary, ja zadumaŭsia... Ja staraŭsia rassunuć zawiesu budučyny i hlanuć na spatkanaho siahońnia chłopčyka za hadoŭ 20. Ci pačataje tak rana samabytnaje žyćcio uzmacuje ŭ im žyćciowuju enerhiju i nawučyć jaho dawać sabie radu ŭ kožnym prypadku, śmieła padstaŭlajučy haławu pad udary złoj doli— ci može zrobić z jaho hultaja, prywykšaho žyć «prožbaj», nadziejučahosia tolki na swoj spryt, dy ŭciekajučaho ad pracy da „lohkaho žyćcia“?...

F. O.

U Wilni i wakolicach.

× **Żydy ab biełarusach.** U numiery s 17 kastryčnika h. h. tutejšaja žydoŭskaja hazeta «Lecte Najješ» nadrukawała abšyrnuju staćciu Zalmana Lewina pad zahałoŭkam «Biełarusy», katoraja kančajecca sławami: «Hetak sympatyčny biełaruski narod dabiŭsia pryznańnia jaho, jak nacyonalnaści. Horda i adważna zmahajecca jon ciapier za wyšejšyje formy samabytnaho nacyonalnaho žyćcia».

× **U biełaruskim Klubie.** U hetu wosień Biełaruski Klub adkryŭ swoj sezon cełym radam sabrańnioŭ swaich členaŭ i členaŭ muzykalna-dramatyčnaho hurtka. U apošniuju niadzielu byŭ iznoŭ pračytan referat ab minuŭščynie Biełarusi, sabraŭšyj dawoli mnoha publiki.

Pa subotam i niadzielam u wiečary iznoŭ pačali adbywacca wiečarynki tolki dla členaŭ klubu, hurtka i zaprošenych haściej.

× **Pratestancki cynod.** Tut zasiedaje pratestancki synod, sklikany pastaram Titelbacham. Miž pryjechaŭšymi znachodzicca i Kurlandzki superintendent Bernewic. Wilenskaja pratestanckaja dyecezija abnimaje ziemli ad kurlandzkaj hranicy da Bresta.

III. Pieśni s siamiejnaho i hramadzianskaho žyćcia.

(Hladzi u № 71—83 «Homana»).

U Słucku na rynočku

Oj, u Słucku na rynočku
Stała nawina,
Małaďaja Marusieńka
Syna prywieła,
A prywioŭšy i sprawiŭšy
U Dunaj kinuła.
Cichamu Dunaju nimaš i kanca:
«Pływi, pływi, moj synočak, nie maješ ajca».
Maładyje rybačeńki rybu ławili,
Nie zławili ščuki ryby,
Zławili dziecia,
Dy paniaśli da pana wojta:
„Ty, wojtuchna, ty, hałaščyku!
Zbiraj hramadu,
Dy zakazwaj usim ludziam,
Štob išli da dwara».
Dzieŭki, maładzicy
Papiarod iduć,
Na swaich hałowańkach
Wianočki niasuć.
Dzieŭki, maładzicy
Miod, harełku pjuć,
Maładuju Marysieńku
Siarod dworu bjuć.
«Maci maja stareńkaja!
Maješ dočak piać:
Nie puščaj-że ich pa wiačorkach—
Nichaj doma śpiać.
Maci maja stareńkaja!
Maješ dočak dźwie:
Nie dawaj-że im patoli,
Jak mnie maładzie.»

Ab lichoj świakroŭcy.

U łuzie saławiejka kalinku klujeć,
Lichaja świakroŭka niawiestku žuryć.
Šleć jaje maładu rana na Dunaj pa wadu.
«Na majo biazdolle piatuch nie piejaŭ,
Piatuch nie piejaŭ, husak nie kryčaŭ,
Tolki adzin waŭčyšče za haroj wyje».
Płakała małada k Dunaju jdučy;
A začuŭ mileńki koni pasučy.
«Nia bojś, žonka miłaja, ja koni pasu,
Ja koni pasu i wady pryniasu».
—«Čerpaj, mileńki, wiodry paŭnieńki,
Niasi, mileńki, pamalusieńku,
Pastaŭ, mileńki, ŭ sieniach na łaŭcy,
Nie każy, mileńki, a swajej mamcy»:
—„Wot tabie, świakroŭka, z Dunaju wada,
Umyjsia, napijsia s poŭnaho wiedra“.
—„Ja ž ciabie, niawiestka, nie wady słała;
Ja-ž ciabie, niawiechna, s świetu zbaŭlała.“

Tuha pa rodnaj staranie.

Nikomu tak nia tošnieńka, jak mnie maładzie,
Astałasia ad rodziny, jak list na wadzie.
Jak wyjdu ja za waroty, zialona trawa;
Jak wyjdu ja za druhije, čuža starana.
Jak wyjdu ja za trejcije — wišniowieńki sad,
A ŭ sad pašło dźwie darožki, mima sad adna,
A ŭ sad pašło dźwie siastrycy, mima sad adna.
Wy, siastrycy, wy, rodnyje, hałubki maje,
Budziecie wy ščypać wišni, ščypicie i mnie.
Pojdziecie wy k ajcu, k matcy, niasicie i mie,
Budziecie wy pieć i hulać, spamianicie mianie:
Ach, jak naša biazdolnica ŭ čužoj staranie;
Dy ci žywie, ci biaduje, ci biadu haruje?
Siadzić sabie pry wakoncy, jak na roży ćwiet,
Wypłakała swaje wočki, nia wolen jej świet!

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni byla pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniż.
17—18	+ 8,º	+ 3,5º
18—19	+ 8,º	+ 6,º
19—20	+ 10,º	+ 7,º
20—21	+ 9,4º	+ 7,6º

Z USIAHO KRAJU.

RUKOJNI. Jan Osipowič napaiŭ tutejšaho sielanina, Michała Hryškiewiča, da utraty prytomnaści i zrabawaŭ u jaho bolš za 200 rub. Hryškiewič pamier ad lišniaho pjanstwa. Osipowič zasudžen na 9 miesiacoŭ u wastroh.

HAŁOUNIČY, planckaho paw. Koń tutejšaho sielanina pierajšoŭ na azimina susieda. Toj kinuŭ u kania kamień, dy hetak nieščaśliwa, što razbiŭ jamu biadro. Kania pryšłosia zabić.

EJŠYŠKI, Radunskaho paw. Tutejšaja žydoŭskaja hramada ŭładziła dabračynny wiečar, katory daŭ žydoŭskim biednym 900 m.

AZIORY. Try tutejšyje tarhoŭcy małakom za „chryščeńnie" jaho aštrafowany na 20 rub· kožyn.

PLEBANOWO. Adna tutejšaja sielanka aštrafowana na 75 rub. za toje, što nia wyčyściła swajho komina ŭ naznačeny čas. Ad zahareŭšajsia sažy uzniaŭsia pažar, ad katoraho spalłasia jaje chata.

SUWALKI. Pawietowaja balnica pry Sadowaj wulicy za paŭhodu ad krasawika da kastryčnika utrymliwała 624 chorych na miejscu i mieła 4869 prychodziačych.

Dziela pryhataŭleńnia wapny dziela dezynfekcii ustrojeny piečy da wypaliwańnia wapny ŭ Suwałkach i Punsku.

SUWAŁKI. Tut pradajuć clapier małako ŭsiamu nasialeńniu paroŭnu na karty. Małako hetaje, praŭda, zbiranaje; zatoje chworym i dzieciam, majučy zawiereńnie miestowaho doktara, dajuć niezbiranaje.

PAMORY MAŁYJE, Sejnenskaho paw. Wincenty Mikolanis, 18 hadoŭ, zasudženy suwalskim akružnym sudom na 4 hady ŭ wastroch, uciok u tym hadu s turmy i praz usiu zimu badziaŭsia ŭ olickim, sejnenskim i kalwaryjskim pawietach. Tut jon wiasnoj ułamaŭsia da dwoch sielan i ukraŭ šmat praduktaŭ i adzieży. Ciapier jaho sasudzili na 6 hadoŭ u papraŭčy dom.

WŁADYSŁAWOU. Adzin sielanin z w. Rezhały zajawiŭ niamieckim žandarom u Sudarhach, što ŭ načy ukrali sa stajni jaho 3-hadowaho waranoha kania. Dośledy palicii dawiali, što sielanin hety pradaŭ swajho kania ŭ susiedniuju Niamieččynu i, kab ukryć niedazwolenuju pradažu, zajawiŭ, bytcym kania ukrali. U sumiežnych z Niamieččynaj wakolicach Ob Ost padobnyje zdareńnia bywali ŭžo nie raz.

KOŬNA. Pawietowy urad, Kupieckaja 22, płocić za kiłohram kašianoŭ 12 f., žałudoŭ—15 fen.; bukowaho nasieńnia—30 fen.

RYHA. Naładženy prostyje znosiny čyhunkaj, biez pieresadki, z Berlinam cieraz Šaŭli i Tylžu. U pojezdach jošč spalnyje wahony.

Pa zahadu niamieckaho hubernatara u Rasiejskije banki pryimajuć ŭkłady hrašmi, dajučy zawiereńnie, što ich wydaduć nazad u hetkaj samaj manieci.

MITAWA. Niamiecki Kancler adwiedaŭ stalicu Kurlandzii. U kazino Verwaitung'a byŭ ustrojen «piŭny wiečar» na katorym byli i predstaŭniki kurlandzkaj šlachty. Nazaŭtra kancler wyjechaŭ u Ryhu.

LIBAWA. Na češć prybyŭšaho siudy impierskaho kanclera ŭ Pieciarburskaj haścinicy adbyŭsia bankiet, na katorym było 6 predstaŭnikoŭ hramadzianstwa z miesta i 8 — z wakolic. Kancler hutaryŭ z imi ab ważnych pytańniach budučaj orhanizacii Kurlandzii.

MINSK. «Birž. Wied.» pišuć, što Minščyna naležyć da tych wakolic Rasiei, dzie anarchija dajšła najwyšejša miery.

WIESTKI Z RASIEI.

LONDON. „Daily Mail" piše, što za ščyta Finskaho i Botničeskaho zaliwoŭ, a tak sama i Pieciarburha addadziena ŭ ruki anhličan i francuzoŭ.

APARANDA. Depotacija rasiejskich bolšewikoŭ predłažyła finlandzkamu senatu samomu parupicca ab zaščycie Finlandzii. Adnak, finlandzki senat admowiŭsia ŭziacca za heta, pakazwajučy, što ŭ Finlandzii jošć rasiejskaje wojska.

ŠTOKHOLM. „Now. Wr." danosić ab ačystcy Rewiela ad mirnaho nasialeńnia, katoraje wysyłajecca ŭ unutrenyje huberni.

„Rieč" hetak apisywaje bunt rasiejskich sałdatoŭ u Francii:

Tabor buntaŭščykoŭ La Kurtin byŭ abstrelan rasiejskaj artyleryjej. Paśla hetaho 8300 sałdatoŭ paddalisia. Areštowany 31. Rasiejskije wajennyje ŭłaści naznačyli specyalnuju śledčuju kamisiju.

HAAGA. Kierenskij prabawaŭ pasłać proci niemcoŭ na Ezeli bałtycki flot i zahadaŭ suchapułnamu wojsku siedać na transportnyje parachody. Adnak, na žadańnie Kronštadzkaj rady rab. i sałd. wojska zyjšło nazad na bierah.

LONDON (Reŭter). Rasiejski urad robić kroki dziela chutčejšaho wyjezdu s Pieciarburha.

PIECIARBURH (P.T.A.). Urad pieŭnie pierebiarecca ŭ Maskwu. Spadziajucca, što i ustanoŭčy sejm zbiarecca ŭ Maskwie. Tudyž pierebiarecca i padhatawicielny parlament, pačaŭšyj užo zasiedać u Pieciarburzi.

PIECIARBURH. Na ŭsich kryžawinach wulic wywiešeny instrukcii, jak narod pawinien wiaści siabie u pypadku niespadziewanych warožych nalotaŭ.

CIURYCH. Minister zahraničnych spraŭ, Tereščenko, zajawiŭ, što rasiejski urad manicca chutka apawieścić, jak treba razumieć formułu rasiejskaj demokracii: „biez anneksij i kontrybucij."

Rada rab. i sałd., jak piše hazeta jaje „Izwiestija", zažadała, kab na paryžskaj konferencii byli pierahledženy wajennyje umowy dy kab jasna byli wyskazany žadańnia sajužnikoŭ, katoryje pawinny ćwiorda zajawić swaju zhodu na formułu „biez anneksij i kontrybucij" i pryznać pryncyp samaazračeńnia narodaŭ.

ROTTERDAM. «Dień» piše:

Konferencija sajužnikoŭ dziela wyjaśnieńnia met wajny zbiarecca ŭ listapadzi. Na jej Rasieja budzie ŭsiemi siłami dabiwacca skoraho ahulnaho mira

CIURYCH. „Corr. d. Sera" danosić s Pieciarburha, što 2/5 členaŭ padhatawicielnaho parlamentu—heta bolšewiki, žadajučyje toj-čas kanca wajny. Trockij zajawiŭ, što dla rasiejskaj rewolucii pačałasia nowaja faza.

PIECIARBURH (P.T.A.). 21. X. Učora paabiedzi Kierenskij adkryŭ u Marylnskim pałacu padhatawicielny parlament pramowaj. Za maršałka pierewahaj 228 hałasoŭ wybran Awksientjew, haława sielanskaho spaŭnicielnaho kamitetu. Pastanoŭleno da času apiracca na statutach Dumy. Paśla wybrali biuro.

U padhatawicielnym parlamenci haława pieciarb. rady rab. i sałd., bolšewik Trockij, wostra napadaŭ na urad. Pawodłuh jaho słoŭ, buržuaznyje elementy wyzwali abureńnie sielan. Bolšewiki nia mohuć pracawać razam ani s tymčasowym uradam, ani s padhatawicielnym parlamentam. Trockij wystupaje s parlamentu, kab zajawić rabotnikam, sałdatam i sielanam, što Pieciarburh, rewolucija i narod—u niebaspiečnaści. Paśla hetaho bolšewiki s krykami „Nichaj žywie demokratyčny mir! Niechaj žywuć bolšewiki!" pakinuli parlament.

Tymčasowy urad naznačyŭ wybary ŭ ustanoŭčy sejm na 25 listapada, abjawiŭ čaćwiortuju dumu raspuščenaj i prawy byŭšych deputatoŭ utraciŭšymi siłu.

Tymčasowy urad zahadaŭ iznoŭ wypuścić bumažek na 2 miljardy rub.

Pieciarburskaja rada rab. i sałd. pryniała rezoluciju Trockaho, wyskazywajučy niezdawolstwo pastanowaj uradu pierebracca s Pieciarburha ŭ Maskwu.

LONDON. „Daily Mail" piše, što u złučenych maskoŭskaj i pieciarburskaj radach rab. i sałd. stworycca nowaje hniazdo jašče šyrejšaj propahandy bojšewikoŭ.

PIECIARBURH. Socyał - demokrat Masłow, wice-maršałak wialikaj ahrarnaj kamisii, naznačen za ministra sielskaj haspadarki. Hetak iznoŭ zania y ŭsie ministerstwy.

U Odessi areštawali hrupu aficeroŭ s paručykam Gusarowym napieradzi maniŭšychsia zachapić štab wajennaho okruha i telehraf.

Z usiaho świetu.

HAAGA. Hołandzkije hazety drukuć manifest socyalistyčnych partyj na Štokholmskaj konferencii. U im pieraličeny ahulnyje žadańnia: prymusowy uhodliwy sud, ahulnaje razzbrojeńnie, kaniec ekonomičnaj wajny, parlamencki kantrol zahraničnaj palityki, apawieščeńnie pryncypa «biez anneksii». Adnak, dapuskajecca mahčymaść mirnaj uhody ab pieramienach hranic na mocy zhody žycharoŭ pahraničnych ziamiel. Pryncyp «biez kontrybucii» nie wyklučaje mahčymaści zwarotu summ, uziatych zawajewacielami ŭ zaniatych ziemlach.

Asobnyje warunki: poŭnaja adbudowa Belhii; razwiazka pytańnia ab Elzas-Lotaryhii plebiscytam (padačaj hołasu) nasialeńnia; adbudowa Serbii z wychadam da mora praz Sałoniki; sławianskije narody ŭ Aŭstro-Wenhryi pawinny stanawić samabytnyje okruhi ŭ miežach hasudarstwa; złučeńnie z Boŭharyjej usich boŭharskich ziamiel; adbudowa niezaležnaj Polščy z aŭtonomijej žydoŭskaj i inšych mieńšaściej; swaboda nacyonalnych terytoryj u Rasiei pawinna być zabaspiečena federacyjnym respublikanskim ładam; razwiazka českaj sprawy złučeńniem usich čechoŭ u adno ŭ miežach Aŭstryjackaj impieryi; italjanskaje nasialeńnie u Aŭstryi atrymliwaje kulturna-nacyonalnuju swabodu; palityčnaja niezaležnaść Irłandzii, ale u zwiazku z Anhlijej; adbudowa tureckaj Armenii; internacyonalnaja razwiazka zydoŭskaj sprawy.

Manifest kančajecca pryzywam da proletaryatu ŭsich staron dabiwacca nabliżeńnia trywałaho mira.

LONDON (Reŭter). Lord Sesil zajawiŭ, što konferencija sajužnikoŭ zbiarecca na žadańnie sajužnikoŭ dziela ustanaŭleńnia wajennych met.

BERN. Oficyoz italjanskich socyalistoŭ «Avanti» piše, što opozycija socyalistoŭ u parlamenci wystupaje nie proci ministerstwa, a proci wajny.

BERN (W.T.B.). Niezaležny italjanski socyalist, Labryola, zajawiŭ u italjanskim parlamenci, što admowa uradu wydać italjanskim socyalistam pašparty u Štokholm—heta znak słabaści italjanskaho uradu i strach pierad wyjaŭleńniem biezpraŭnaści wajny.

BERLIN (W.T.B.). 24 i 25 u Ist Endzi, ŭ Londoni, uznialisia pahromy žydoŭskich kwartałoŭ. Da hetaho pryłažyli ruku i anhlickije sałdaty. U žydoŭskich kwaterach wybity wokny, dy šmat žydoŭ pabili. Palicii z wialikim trudam udałosia niedapuścić da rabunku mieńnia žydoŭ.

LONDON. Učora apublikowan statut nowaj rabotnickaj partyi. Daŭniejšaja rabotnickaja partyja nie była, papraŭdzi, palityčnaj orhanizacijej, a stanawiła tolki sajuz prafesyonalnych sajuzaŭ.

ŽENIEWA. Pawodłuh wiestak s Paryža, Ribo ŭžo padaŭ prośbu ab adstaŭcy. Spadziajucca ministerstwa Klemanso.

ŠTOKHOLM. 19. X. Adstaŭka ministerstwa Šwarca pryniata. Utworyłosia nowaje ministerstwo Edena, da katoraho naležać čatyry socyalisty: minister marski, ŭnutrenych spraŭ, finansoŭ i narodnaj praświety.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia:

19.X Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Artyleryjskaja bitwa u Flandryi iznoŭ dajšła wialikaj siły, asabliwa ŭ lesi Hutholct, pry Pašendali i miž Geluwelt i Zandwerde.

Front niamieckaho Naślednika: Artyleryjskaja bitwa na paŭnočy ad Suasson trywaje dalej z niezwyčajnaj siłaj. U uschodniaj čaści Šmen de Dam francuzy trojčy daremna atakawali na ŭschodzi ad Wokler. Jany krywawa adbity. Našy woraki utracili 12 samalotaŭ, u tym liku 6 z adnej eskadry, atakawaŭšaj Rule.

Uschodni teatr.

Našy wojski pierebralisia na zachodni bierah ostrawa Moon. U pałudzień uwieś ostraŭ byŭ ŭžo ŭ našych rukach. Dwa rasiejskije pałki, razam 5,000 duš, papali ŭ pałon. Na Ezeli i Moon uziaty ŭ pałon 1 štab korpusa i 3 dywizyjnyje štaby. Našy marskije siły zatapili rasiejski bronienosiec «Sława», 13.500 tonn.

Na inšych frontach — biez pieramien.

20.X. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Artyleryjskaja bitwa na fronci Flandryi krychu asłabieła.

Front niamieckaho Našlednika: Artyleryjskaja bitwa na poŭnačy ad Suasson trywaje dalej. Masowy ahoń minamiotaŭ abiarnuŭ piaredni pojas u wakolicach Woksejjon i Bre u abšyrnaje pole wyrw. Na zachodzi ad Maasu ahoń hetak sama krapčeŭ.

Uschodni teatr.

My wysadzili wojska na ostraŭ Dago. Operacii našy razwiwajucca pawodłuh planu.

Na suchaputnym fronci — biez nijakich pieramien.

Front Ruprechta Bawarskaho: Worahi abstreliwali Ostende z mora i zrujnawali damy. Na fronci Flandryi u wiečary krapčeŭ ahoń nad morem, pry Diksmujden i na niekatorych adrezkach frontu daŭniejšych bitw. Razwiedačnyje družyny worahoŭ byli adbity.

Front niamieckaho Našlednika: Kala abiedŭ, jak razwiejaŭsia tuman, artyleryjskaja bitwa ad Woksejjon da Bre iznoŭ dajšła najwialikšaj siły. Ahoń abiarnuŭsia ŭ barabanny i trywaŭ usiu noč.

Zbity 9 samalotaŭ.

Uschodni teatr:

Na otrawi Dago my dajšli da uschodniaho bierahu. Uziaty niekolki sot pałonnych. Nami zaniat ostraŭ Šychaŭ miž Moon i bieraham. Rasiejski fłot adyšoŭsia na poŭnač, pakinuŭšy zatopleny bronienosiec „Sławu" i čatyry naskočyŭšyje na mializnu parachody.

Na druhich čaściach uschodniaho frontu ničoha wydatnaho.

Makiedonski front: Miž dalinaj Skumbii i wozieram Orchidaj paśla silnaho ahnia atakawali značnyje francuskije siły. Niamieckije, aŭstryjackije i bołharskije wojski adkinuli ich kontratakaj.

Austryjackije apawieščeńnia.

WIENA. 19.X. Italjanski teatr: Na tyrolskim i karynckim frontach ŭznialisia miejscowyje bitwy. My uziali 300 pałonnych i wajennuju dabyču.

Kala wajny.

BERLIN. (W.T.B.). Rezultaty siomaj wajennaj pazyki: 12.432.000 mar.

Pieršaja pazyka dała 4.461 000, druhaja—9.062.000, treciaja—12101000, čaćwiortaja — 10,713.000, piataja—10.652.000, šostaja—13..122.000 m.

BERLIN. (W.T.B.). U načy z 19 na 20 kastryčnika eskazra latunoŭ udačna atakawała Anhliju. Skinuto 26000 kil. bomb na London, Mančester, Birmingam, Notingam, Derby, Lowstowt, Hull, Grimsby, Norrič, i Mebiten. Načalnik eskadry adbyŭ hetak swoj čatyrnadcaty nalot na Anhliju i čaćwiorty na London.

Wiertajučysia nazad 4 našy latučyje karabli s pryčyny hustoha tumanu, nie dawaŭšaho paznać miejsca, praz abmyłku spuścilisia nad francuskim frontam i, pawodłuh fraucuskich wiestak, byli zbity abo prymušeny paddacca. Padrobnaściej pakul što nima.

LONDON. (Reŭter). Admirałciejstwo apawieščaje:

Kontrminanoscy «Merry Roos» i «Strongaŭ ŭ bitwe z dwumia niamieckimi wajennymi sudnami zatanuli.

LONDON. „Leabour Gazette" (rabočaja Hazeta) drukuje hetkuju statystyku;

Miera hałŭnych spažyŭnych praduktoŭ ad wieraśnia 1914 h. uzrasła siarednimlikam na 97%. Zapas jaławičyny—na 147%, ryby—na 156%, cukru—na 190%, jajek—na 160%.

BERLIN. (W.T.B.). 17 kastryčnika našy lohkije marskije siły ŭ pojasie błokady nawakoł Anhlii zniščyli tarhowy fłot s 13 parachodaŭ, išoŭšyj z Norwehii u Anhliju, a razam z im dwa nowyje anhlickije kontrminanoscy G 29 i G 21. U nas strat nie było.

BERLIN. (W.T.B.). Našy minanoscy ŭ načy z 18 na 19 kastrynika atakawali Diunkirchen, wypuściŭšy 250 strełoŭ. Adzin anhlicki monitor ciažka papsowan torfedami i artyleryjej. Našy marskije siły wiarnulisia nazad biaz škod.

BERLIN. (W.T.B.). Adna z našych padwodnych łodak la zachodniaho uzbiarežža Anhlii zatapiła 6 parachodaŭ, 1 parušnik i 2 rybałowy jomkaściu razam 38.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki ŭ Siarodziemnym mory iznoŭ zatapili 13 parachodaŭ i 4 parušniki, jomkaściu razam bolš za 40 000 tonn.

ABWIESTKI.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak tanniej kaštuje pierasyłka.

Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi" literami.

Nawukowyje dastupnyje dla usich.

	Cena rub. kp.
bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biograficzny narys R. Zemkewicza	— 20
Praktycznyje rady ab harodnictwie	— 7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	— 15
bis Cukier, W. Trojcy	— 3
bis Hutarki ab haspadarcy	— 3
bis Jak ratawać uzdutuju žywiołu	— 3
bis Jak baranicca ad chalery	— 1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli	— 5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii	— 3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta	— 60
Bł. Andrej Babola mučynik	— 5
Pčalina—žywiołka małaja a karyści daje mnoha	— 30
Як багацеюц чэскіе селяне	— 10
Як выбіреццдэпутетоў у Гас. Думу	— 3
Na darczi da nowaho žyćcia. A. Nowiny	— 20
Alkahol	— 3
Rady dla matak	— 3
Św. Jazafat Kuncewič	— 3
Našto biełarusam hazety	— 2
Kolki słoŭ ab dziawoczaj opratcy na Biełarusi	— 10

Biełaruskije teatralnyje twory.

Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко	— 75
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	— 20
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	— 30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі	— 30
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго	— 35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях	— 65
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодськаго	— 30
„Паўлінка", камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы	— 70
Snatworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ	— 15
Betlejka	— 5

Biełaruskije muzykalnyje twory.

Беларускі песеннік з нотамі	— 15
Biełaruskije pieśni z notami. I čaść. Sabraŭ A. Hryniewič	— 30
Biełaruskije pieśni z notami. II čaść. Sabraŭ A. Hryniewič i A. Zaziula	— 25
Беларускіе песьні разложэные на 4 галасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас	— 3
Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.	
bis A chto tam idzie? J. Kupały, muz. Rohoŭskaho	— 10

Wilnia, Zawalnaja 7. Biełaruskaja Kniharnia.
Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Łastoŭski.

Drukawana ŭ drukarni M. Kuchty. Wydawnictwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej